

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 465/2022-22

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Petra Straku v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej spoločnosťou IN FORO – AYRUMYAN advokátska kancelária s. r. o., Uhrova 4, Bratislava, IČO 51 011 344, proti postupu Okresného súdu Pezinok v konaní vedenom pod sp. zn. 39C/136/2015 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Pezinok v konaní vedenom pod sp. zn. 39C/136/2015 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.
2. Okresnému súdu Pezinok **p r i k a z u j e** v konaní sp. zn. 39C/136/2015 konať bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľke **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie **4 000 eur**, ktoré **j e** jej Okresný súd Pezinok **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Pezinok **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania **493,10 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 5. apríla 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Pezinok (ďalej len „okresný súd“ alebo „súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 39C/136/2015, ktorého predmetom je vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva (BSM) sťažovateľky a jej bývalého manžela. Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 465/2022-11 z 27. septembra 2022 prijal sťažnosť na ďalšie konanie. Sťažovateľka vzhľadom na aktuálnu dĺžku konania navrhuje, aby ústavný súd vyslovil porušenie jej základného práva na prejednanie veci bez zbytočných prietahov, prikázal okresnému súdu vo veci konať a priznal jej finančné zadost'učinenie 30 000 eur.

2. Uvedené uznesenie bolo prijaté vo IV. senáte ústavného súdu zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditsa a sudcov Libora Duřu a Ivana Fiačana (sudca spravodajca). Po prijatí Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na rok 2023 (ďalej len „rozvrh práce“, dostupný na webovom sídle ústavného súdu) sa sudca spravodajca Ivan Fiačan od 1. januára 2023 stal členom III. senátu ústavného súdu. V zmysle čl. II bodu 5 a čl. XI bodu 1 rozvrhu práce je preto na rozhodnutie vo veci príslušný III. senát ústavného súdu v zložení uvedenom v záhlaví tohto nálezu.

3. Zo spisu okresného súdu vyplýva, že manželstvo sťažovateľky a jej manžela bolo rozvedené v roku 2012. V roku 2015 (8. júna 2015) podala sťažovateľka na okresnom súde návrh na vyporiadanie BSM. Po úhrade súdneho poplatku a zaslaní písomných vyjadrení sa 8. apríla 2016 uskutočnilo vo veci prvé pojednávanie. Z pojednávania vyplynulo, že jestvuje vôľa prikázať byt sťažovateľke, sporná však bola jeho hodnota. Súd pre účely poskytnutia lehoty na zmierlivé vyriešenie sporu odročil pojednávanie na 21. september 2016.

4. Druhé pojednávanie vo veci sa uskutočnilo 21. septembra 2016. Sťažovateľka navrhla, aby byt bol prikázaný do jej vlastníctva s tým, že jej bývalý manžel (žalovaný) vyplatí ešte sumu 20 000 eur. Súd konštatoval, že medzi stranami nie je sporné, že byt patrí do masy BSM. Podľa navrhovateľky bola hodnota bytu 75 000 – 80 000 eur. Žalovaný trval na hodnote 100 000 eur. Následne súd pri jednotlivých, často drobných majetkových položkách, postupne na základe vyjadrení strán konštatoval, či je nesporné, že patria do BSM, a či je sporná ich hodnota. Žalovaný po pojednávaní zaslal súdu znalecký posudok na hodnotu bytu.

5. Ďalšie pojednávanie sa uskutočnilo 18. januára 2017. Spornou bola otázka, aký mal žalovaný príjem z práce v zahraničí a či si tieto nechával pre vlastnú spotrebu alebo boli používané na chod domácnosti. Taktiež bola spornou otázkou, akú sumu zo spoločného majetku použil žalovaný na rekonštrukciu svojho domu. Sťažovateľka po pojednávaní zaslala súdu znalecký posudok na hodnotu bytu (89 000 eur).

6. V čase od 24. mája 2017 do 6. júna 2018 sa uskutočnili ďalšie štyri pojednávania, na ktorých boli riešené rôzne sporné skutkové a právne otázky. Súd pojednávanie nariadené na 6. jún 2018 odročil na neurčito, pretože bolo potrebné počkať na kontrolný znalecký posudok na hodnotu ceny bytu.

7. V poradí ôsme pojednávanie sa uskutočnilo až po 2 rokoch 6. októbra 2020. Zároveň došlo k zmene zákonného sudcu. Na návrh sťažovateľky súd nariadil znalecké dokazovanie na zistenie hodnoty investície z masy BSM do rekonštrukcie nehnuteľnosti žalovaného manžela. Ďalšie pojednávanie sa uskutočnilo až 23. mája 2022, pričom došlo opäť k zmene zákonného sudcu. Nateraz posledné pojednávania sa uskutočnili 11. júla 2022 a 28. septembra 2022.

8. Okresný súd vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti výlučne rekapituloval jednotlivé procesné úkony.

II.

Právne posúdenie veci

9. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, resp. v primeranej lehote vychádza z účelu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, ktorým je odstránenie stavu právnej neistoty osoby domáhajúcej sa rozhodnutia všeobecného súdu. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (obdobne IV. ÚS 673/2022).

10. Ústavnoprávny test, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, sa skladá z troch základných kritérií: (i) zložitost' veci, (ii) správanie účastníka a (iii) postup súdu. Ústavný súd [obdobne ako Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“)] pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (Roth Neved'alová v. Slovensko, sťažnosť č. 50525/21, rozsudok z 30. 3. 2023, bod 11), pričom je tieto kritériá potrebné skúmať s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu. Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v tomto prípade. Ústavný súd prihliada tiež na to, „čo je pre sťažovateľa v stávke“, teda ako veľmi dôležité je pre sťažovateľa rýchle rozhodnutie vo veci. Zmyslom uvedeného testu je snaha objektivizovať veľmi komplexný charakter faktických a právnych vzťahov účastníkov a súdu pri výkone spravodlivosti.

11. Ústavný súd môže pri testovaní prietahov postupovať buď analyticky a skúmať jednotlivé úkony súdov, časové medzery medzi nimi, prípadne efektívnosť, a takto zisťovať plynulosť konania. Ústavný súd však môže, zvlášť pri preskúmaných konaniach, ktoré trvajú dlhší čas, vychádzať z toho, že v určitom prípade sú na prvý pohľad prítomné prietahy – posúdiť tak konanie ako celok, avšak z tohto prvotného konštatovania môže byť súd „vyvinený“, ak sa vo veci objavia okolnosti, ktoré mu nemožno pričítať. Obdobne postupuje ESLP (porov. Janočková v. Slovensko, sťažnosť č. 40124/21, rozsudok z 9. 2. 2023). V prerokovanej veci bude ústavný súd postupovať druhým uvedeným spôsobom, pretože konanie o BSM trvá už 8 rokov, čo je už na prvý pohľad zásah do práva na konanie bez zbytočných prietahov. Ústavný súd musí preveriť, či je tento zásah neoprávnený, a tak protiústavný.

12. Ústavný súd musí pripomenúť, že konanie o vyporiadanie BSM má špecifické črty (porov. bod 23 nálezu č. k. IV. ÚS 673/2022). V tomto type konania súd nemôže návrh zamietnuť. Vždy musí pozitívne rozhodnúť – ide o tzv. *iudicium duplex*. Vzhľadom na komplexnosť a elasticitu majetkových práv je skutkovo a právne náročné určiť masu BSM, jej zložky a hodnotu, zvlášť z hľadiska skutočnosti, že majetok v čase mení svoju hodnotu (porov. napr. rozsudok Krajského súdu v Trnave č. k. 11CoP/200/2017; tiež Zmeková, I.: *Bezpodielové spoluvlastníctvo manželov: vybrané otázky aplikačnej praxe*. Bratislava : Iuris Libri, 2018. ISBN 978-80-89635-37-5). Konanie

o vyporiadanie BSM býva často veľmi emotívne a nekonštruktívne. Ide síce o štandardnú, ale častokrát právne aj skutkovo komplikovanú agendu súdov.

13. Ústavný súd konštatuje, že za 8 rokov prebehlo v prerokúvanej veci 11 pojednávaní, pričom vo veci sa vystriedali traja sudcovia. Z priebehu konania vyplýva, že dôležitou zložkou masy BSM je spoločný byt účastníkov, o ktorého hodnotu je spor. Súvisiacim témou pojednávaní je dom žalovaného, resp. hodnota majetku, ktoré bola na rekonštrukciu použitá, ďalej príjmy žalovaného z prác v Nemecku a sťažovateľkina starostlivosť o domácnosť. Sťažovateľka žiadala byt s tým, že žalovaný jej vyplatí ešte 20 000 eur, pričom žalovaný súhlasil s prikázaním bytu sťažovateľke, avšak nie s výplatom 20 000 eur. Konanie oscillovalo medzi snahou vyriešiť vec z nadhľadu, a to určením sumy na (ne)vyplatenie sťažovateľky na jednej strane alebo na druhej strane komplikované ustáľovanie jednotlivých, často nepatrných zložiek majetku a ich hodnoty. Ústavný súd z priebehu veci podľa spisu vníma, že „rytmus“ prerokúvanej veci udávali skôr strany sporu než sudcovia. Plynulosti veci neprispievajú odročovania veci a následne, takpovediac, stále nové opakovanie toho, čo súd už mal mať dávno vyriešené ako ne/sporné a podľa toho vo veci vykonávať dokazovanie.

14. Ústavný súd na základe preštudovania spisu konštatuje, že súd síce pravidelne vykonával pojednávania, ale tie netvorili plynulý celok, a to zvlášť po výmene zákonných sudcov. Strany sporu rovnako prispievali k prieťahom v konaní predkladaním často nepodstatných a emočne zafarbených vyjadrení. Avšak aj s takým správaním strán sporu sa musí konajúci súd vedieť vysporiadať. Ústavný súd tak konštatuje, že ani zložitnosť veci, ani správanie účastníkov konania nevyvažujú dĺžku konania 8 rokov, a tak je zásah do základného práva na konanie bez zbytočných prieťahov protiústavný (bod 1 výroku). Vzhľadom na skutočnosť, že konanie stále prebieha, ústavný súd zároveň podľa čl. 127 ods. 2 ústavy rozhodol, že okresný súd je povinný konať bez zbytočných prieťahov (bod 2 výroku).

15. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušenia základného práva (IV. ÚS 210/04). Tak je tomu aj v tomto prípade, v ktorom rozhodujúcim faktorom pri zistení porušenia základných práv sťažovateľov bol postup okresného súdu. S prihliadnutím na už vyjadrenú doterajšiu celkovú dĺžku konania a význam konania pre sťažovateľku jej bolo podľa čl. 127 ods. 3 ústavy priznané finančné zadosťučinenie 4 000 eur (bod 3 výroku) a vo zvyšnej časti návrhu nebolo vyhovené (bod 5 výroku). Ústavný súd vníma, že sumou, o ktorú sa viedol spor, je 20 000 eur, a tak považoval za nadmerné priznať sťažovateľke sumu v obdobnej výške. Sťažovateľka žiadala 30 000 eur.

III.

Trovy konania

16. Zistené porušenie základného práva sťažovateľky odôvodňuje to, aby jej okresný súd podľa § 73 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov nahradil trovy konania, ktoré jej vznikli právnym zastúpením. Výška náhrady bola určená podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná

sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon v roku 2022 je 193,83 eur. Ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie sťažnosti 2 x 193,83 eur), čo spolu s náhradou podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (2 x 11,63 eur) predstavuje 410,92 eur, po zvýšení o 20 % daň z pridanej hodnoty, náhradu spolu 493,10 eur.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. júla 2023

Robert Šorl
predseda senátu